

Geoinformatika

I – Geoinformatika a historie GIS

jaro 2019

Petr Kubíček

kubicek@geogr.muni.cz

**Laboratory on Geoinformatics and Cartography (LGC)
Institute of Geography
Masaryk University
Czech Republic**

Motivace - proč chodit na přednášky?

- **Získ kreditů**
- **Něco praktického se naučit**
- **Příprava na zaměstnání**
- **Noví akademičtí pracovníci**

Přehled základních okruhů

- **Geoinformatika a geoinformační vědy**
- **Historie GIS**
- **GIS jako zpracování geodat**
- **Složky geometrie - tvar/poloha/topologie**
- **Sběr dat**
- **Transformace dat - poloha/datový model/formát**
- **GIS dotazování a exploratorní analýza**
- **GIS modelování**
- **Základní přehled software pro tvorbu GIS**
- **Standardy a strategie užití GIS**

Hlavní myšlenky videa (1967)

Q1

- We have spent millions of dollars to explore the surface of the moon - but, what do we really know about the **Earth**, and:
 - a) Its inhabitants?
 - b) Its shape?
 - c) Its resources?**

Data on resources have been piling up for years, even in the newest countries - the problem is, how to:

a) Deploy it.

b) Store it, **measure** it, and **analyze** it.

c) Evaluate it.

Much of our land information comes only in **maps** - to compare only six basic factors for all of Canada would take:

- a) Centuries.
- b) Three years.**
- c) Only a few minutes.

- The way of handling this information – a **system** that can accept the **information**, can **store** it, can **analyze** it, and **present** the results in:
 - a) A form of map.
 - b) A usable form.**
 - c) A printed form.

Copernicus video 2016

- The Copernicus programme helps us by observing our environment, collecting, storing and analysing data, and providing products **to enable effective decisions to be made.**
- **Copernicus is made of a constellation of satellites known as the Sentinels.**
- **These satellites operate together with sensors placed on the seas, land or in the air.**
- **Copernicus is allowing full free and open access to all data collected.**
- **Copernicus is helping to trace the outbreak of diseases such as Ebola in Africa.**
- **Copernicus is a tool to create new applications, new opportunities, new markets and new jobs.**
- **What is the measure of Copernicus success? RoI.**

Literatura - knihy

- **TUČEK, J.:** *GIS - geografické informační systémy. Principy a praxe.* Computer press, 1998.
- **RAPANT, P.** *Geoinformatika a geoinformační technologie.* Ostrava, 2006.
- **DEMERS, Michael N.** *Fundamentals geographic information systems.* 2nd ed. New York: John Wiley & Sons
- **BURROUGH, P., MCDONELL, R.** *Principles of Geographical Information Systems.* Oxford University Press, Oxford, 1998.
- **KAINZ, W.** *Geographic Information Science (GIS).* Vienna University, 2004.

Literatura - web

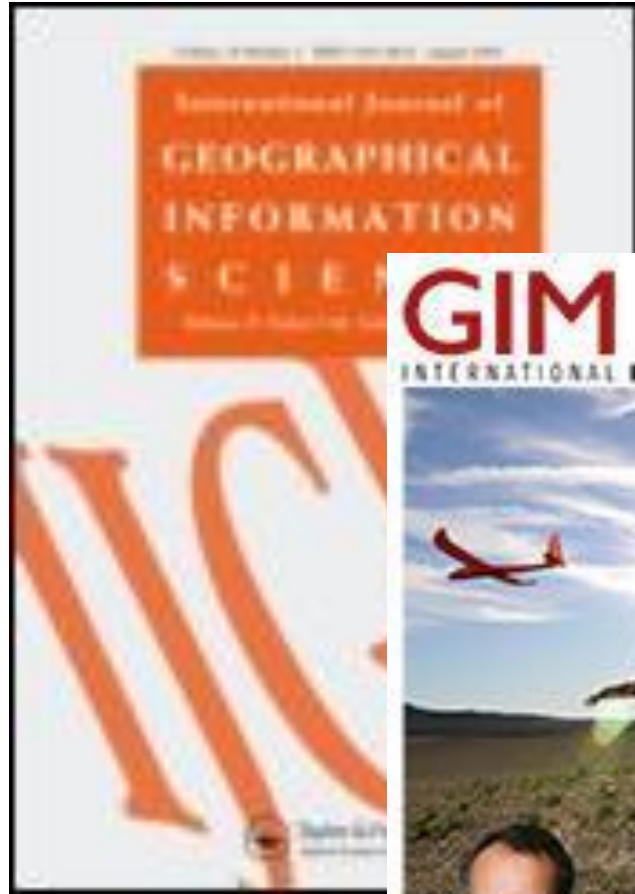
- www.geobusiness.cz
- www.zememeric.cz
- www.cagi.cz
- www.cuzk.cz/nemoforum

O skutečné přesnosti ortofotomap

Technická univerzita v Brně
 Fakulta stavební
 Ústav geodézie a kartografie

Literatura - časopisy

Organizace a ukončení

- **Klasifikovaný zápočet - zkušební test s nejméně jednou správnou odpovědí.**
- **Cvičení – viz podmínky Mgr. Snopková, Mgr. Pavelka, Mgr. Leitgeb.**

Co je geoinformatika?

- **Věda o zpracování geografické informace**
 - **Geografická informace** je soubor poznatků o nějakém jevu (události, předmětu, procesu...) jehož součástí je **vymezení** tohoto jevu **vůči** (zemskému) **povrchu**.
- **Technologický základ geoinformačních věd**
 - Kartografie, dálkový průzkum Země (DPZ, RS), geodézie (sruveying).

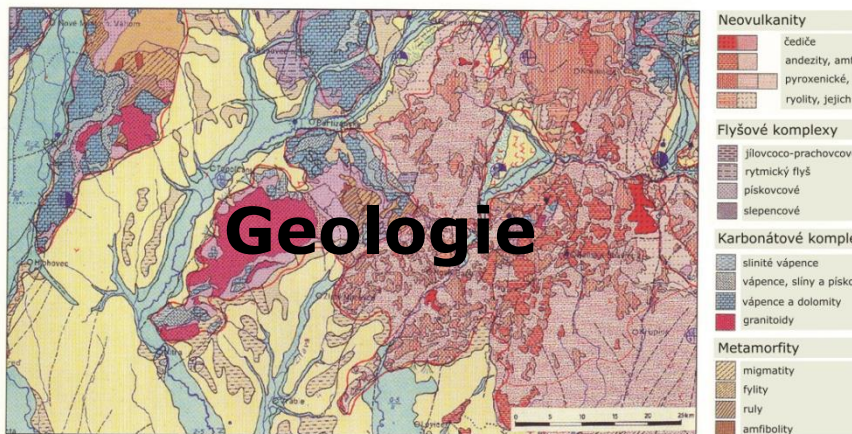
Proč GIS?

Rozdílné:

- Zdroje
- Umístění
- Měřítko
- Zobrazení
- Legenda

Obr. 4.2 Příklad přehledné inženýrskogeologické mapy Slovenska (Matula, 1969)

Území znehodnocené geodynamickými jevy

Hydrogeologické poměry

Co je to GIS?

- Co je to **informační systém**?
- Informační systém je soubor hardware a software na získávání, uchovávání, spojování a vyhodnocování informací.
- Informační systém se skládá ze zařízení na **zpracování dat**, systému **ukládání dat** (báze) a **vyhodnocovacích** programů.
- Co je **geografický**?? 😊

Co je to GIS?

- **Geografický** informační systém
- Je informační systém pracující oproti klasickým informačním systémům navíc i s **prostorovou složkou dat.**
- Také lze říci, že je výkonným nástrojem geověd, tedy že metody těchto věd umožňuje efektivně implementovat v počítačovém prostředí.
- Předmět výzkumu geoinformatiky.

Definice GIS(?)

- **Pro GIS neexistuje jednotná definice, proto si jich uvedeme několik (mezinárodní):**
- *GIS je soubor prostředků pro sběr, ukládání, vyhledávání, transformaci, analyzování a zobrazování prostorových údajů z reálného světa z hlediska: 1. jejich polohy vzhledem k souřadnicovému systému; 2. jejich popisných – atributových vlastností; 3. jejich topologie. (**Burrough**, 1986)*
- *GIS je organizovaný soubor počítačového hardwaru, softwaru a geografických údajů navržený na efektivní získávání, ukládání, upravování, správu, analyzování a zobrazování všech forem geografických informací. (**ESRI**)*

Definice GIS

Národní:

- **GIS** je kolekce počítačového technického vybavení, programového vybavení geografických údajů a personálu, určená k účinnému sběru, ukládání, údržbě, manipulaci, analýze a zobrazování všech forem geograficky vztažené informace (Neumann, 1996).
- **Geoinformatika** je vědecká a technická disciplína, jejímž předmětem jsou prostorové údaje a která se soustřeďuje na jejich sběr, ukládání, manipulaci s nimi a jejich zprostředkování (Neumann, 1996).
- Další Rapant (2006)...

Co je to GIS

- Závěry vycházející z definic: GIS netvoří pouze software, ale i ostatní komponenty jako data, hardware, personál a způsob použití.
- Několik definic, ale GIS můžeme popsat i **výčtem základních otázek**, které je možné řešit s pomocí GIS.
- GIS nám umožní hledat odpovědi na následující otázky:
 - Co se nachází na ...?
 - Kde se nachází ...?
 - Jaký je počet ...?
 - Co se změnilo od ...?
 - Co je příčinou ...?
 - Co když ...?
 - **DESKRIPCE** x **PREDIKCE**

Podle různých kritérií:

- **Strukturální komponenty GIS**
- **Funkční komponenty GIS**
- **Koncepční přístupy k GIS**

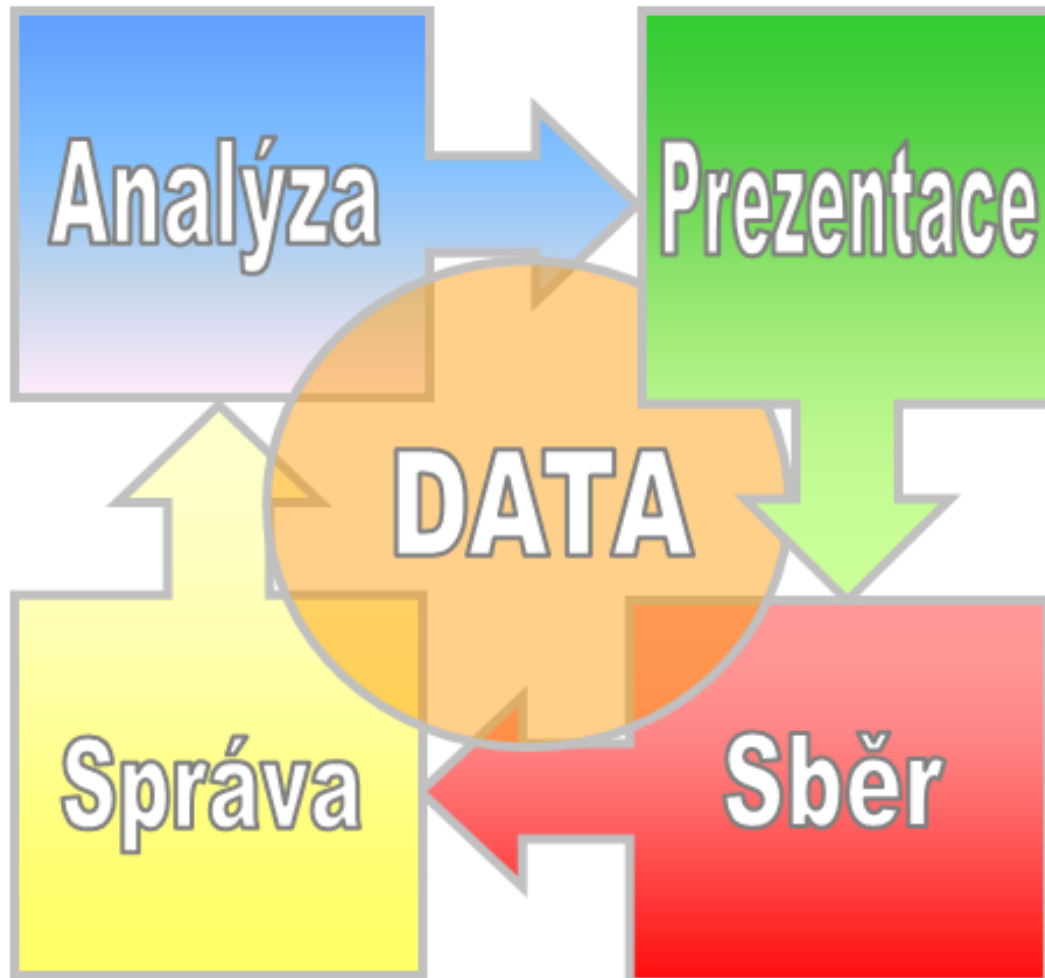
Strukturální komponenty GIS

- Hardware
- Software
- Data
- Lidé
- Metody

Funkční komponenty GIS

- **Vstup** dat.
- **Zpracování** a uchování dat.
- Vykonávání **analýz a syntéz** z využitím prostorových vztahů - jádro GIS, tedy to co nejvíce odlišuje GIS a jiné IS.
- **Prezentace** výsledků (výstupy grafické - mapy, negrafické - zprávy, souhrnné tabulky, statistická vyhodnocení, ...).
- **Interakce** s uživatelem (desktop GIS, Web GIS).

GIS životní cyklus dat

Komplexní GIS schéma

Transformace dat

- modelu
- polohy
- formátu

Sběr dat

- editace
- import

Uložení dat

Návrh	- struktura
- datové typy
Manipulace	- dotazování
- indexování
Dokumentace	- metadata

Analýza dat

- průzkum
- modelování

Prezentace dat

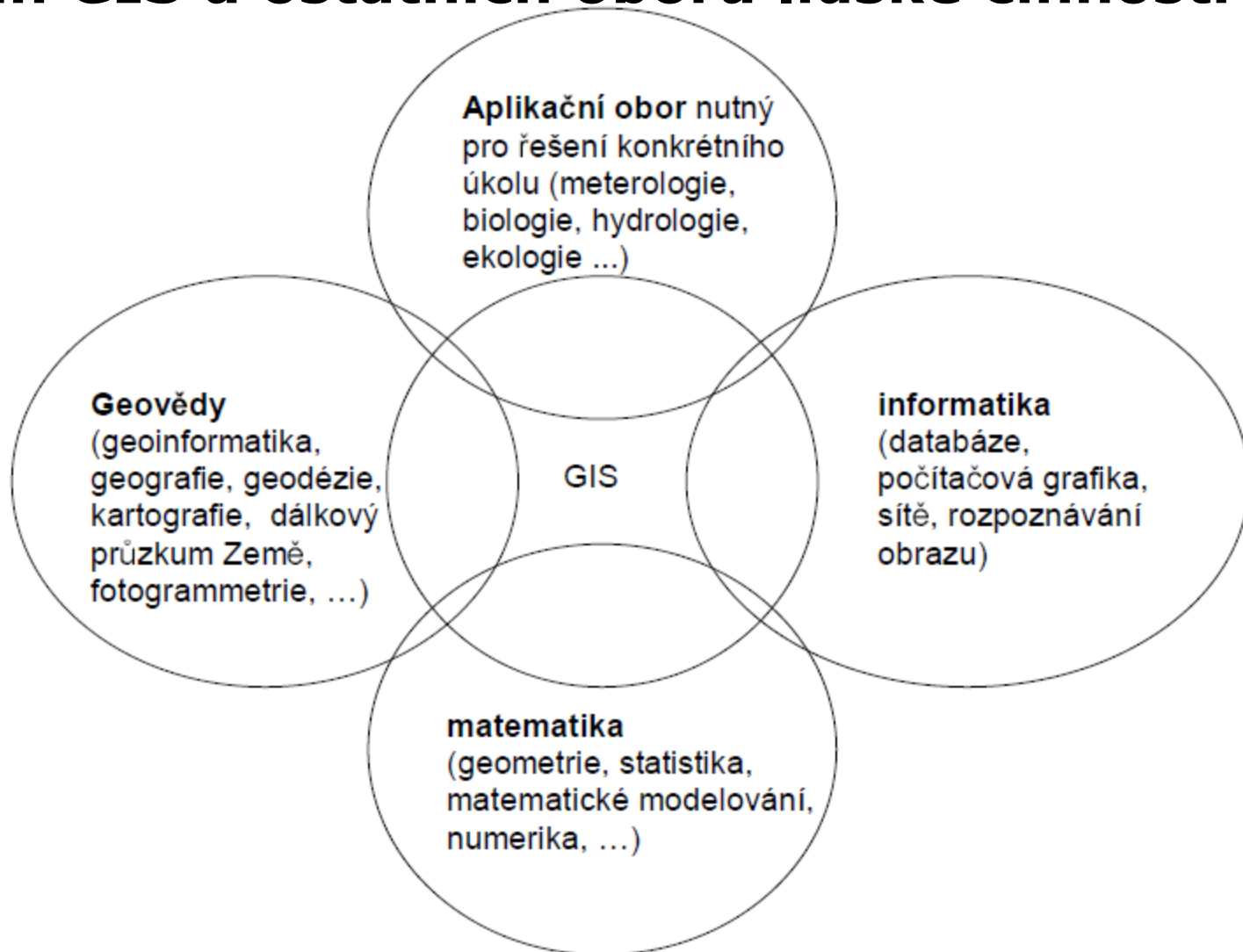
Vizuální

- kartografická
 - statické mapy
 - dynamické mapy
 - uživatelské rozhraní
- nekartografická
 - grafická
 - textová

Nevizuální

- export
- řídicí povely

Vztah GIS a ostatních oborů lidské činnosti

Je GIS přínosný?

- **Proč vůbec používat GIS?**
 - 80 % dat lze prostorově lokalizovat.
- **Příklady využití GIS:**
 - mapové portály, služby,
 - obchod,
 - ochrana proti pohromám – krizové řízení,
 - správa inženýrských sítí (distribuční společnosti),
 - životní prostředí,
 - veřejná správa (ministerstva, kraje, města),
 - školství.